

ALLIBERAMENT

nº 7

agost 1969

FRANQUISME I MONARQUIA

Els últims dies han estat amargs per als qui no renunciem a pensar políticament; amargs per als optimistes, que cauen de les esperances on vivien; amargs per als pessimistes, que encerten sense sentir-ne cap goig. La realitat no pot ser més clara: el franquisme es disposa a perpetuar-se sota forma monàrquica, i demostra que està en condicions d'aconseguir-ho quan voldrà i com voldrà.

Per a un observador lúcid no hi ha hagut cap mena de sorpresa, ni en els fets ni en la manera de produir-se. Tot és perfectament normal dins la anormalitat en què vivim. Si molts s'han sorprès és perquè no veien, o no volien veure, tot l'abast d'aquella anormalitat. Els esdeveniments dels dies 17-23 de juliol són una manifestació ben alligadora del punt on hem arribat tots plegats, els qui manen i els qui els aguantem.

Alguns opten per escudar-se en la burla o en la suficiència imaginària. Sembla un consol poc constructiu. ¿Que tot ha estat una pallasada? Sens dubte, però és una pallasada amb plena ambició i amb prou poder per a mantenir el país sota la repressió i la injustícia en vida nostra i en la dels nostres fills. El fons de la qüestió és important, doncs. Val la pena de reflexionar-hi una mica i de treure'n ensenyaments ja impossibles de defugir.

El 17 de juliol fou publicada la notícia que el general Franco convocava Corts per parlar de la seva successió. El contingut exacte de la proposta era ignorat fora d'un cercle reduïtíssim de consellers. Tot era determinat no sols a esquenes del poble, que a Espanya no compta mai, sinó també a la insabuda de cercles tan privilegiats com els dels mateixos procuradors. Les altes decisions polítiques provenen d'un clos mínim, que pensa i actua en la pura abstracció. Els procuradors, com les autoritats del propi règim i els grups de pressió, es limiten a aprovar i a aplaudir, sense condicions de cap mena, perquè confien plenament en la garantia de l'única cosa que els interessa de debò: els seus privilegis. No cal, doncs, que l'ampli coixí del poder format pels privilegiats rebí consultes i informacions prèvies. L'adhesió n'és descomptada sobre la plena consciència d'un interès recíproc. El govern es reserva tot el poder polític, i l'oligarquia n'està contenta mentre li reservin el poder econòmic i el poder social. ¿Què direm de l'oposició? ¿Quina pot ser la seva pretesa influència per suscitar evolucions o reformes? No en té literalment cap. La impotència és absoluta. Ni tan sols no tindrà una informació destacada. L'oposició s'informa sobre la política interior com qualsevol altre ciutadà: per la premsa, la televisió i la ràdio. Ja és hora de reconèixer-ho d'una vegada.

L'adhesió incondicional de l'oligarquia al govern reaccionari, precisament perquè és reaccionari, no deixà de ser subratllada pels mitjans d'informació. Abans de la sessió de Corts, quan no era coneguda la proposta del general Franco, ja era airejat el pronòstic que més dels dos terços dels procuradors votarien afirmativament. És curiós que pugui avançar-se el resultat d'una votació sense saber encara la matèria a votar. Les agències de notícies ho feren en tot cas amb una tranquil·litat absoluta. A l'hora de la veritat, el 22 de juny, es vouria que els pronòstics pecaven de tímids. 491 procuradors votaren "sí", 9 s'abstingueren i 19 es pronunciaren en contra. Dels darrers, quasi tots eren homes compromesos personalment amb altres candidats, i s'afanyaren a explicar-ho i a dir que el resultat els satisfonia, de to

on d...

reunions...

on d...

on d...

on d...

on d...

on d...

on d...

on d...

ta manera, moltíssim. Ni ombra de les divergències que l'oposició ha somiat tantes vegades dins l'oligarquia dirigent. No hi ha hagut cap divergència notable, ni n'hi pot haver. Deixem-nos d'il·lusions tan vanes.

La unanimitat de les Corts, descomptada prèviament, reposava sobre la confiança que el general Franco faria la proposta més reaccionària entre les imaginables. Ha estat així. Des d'un punt de vista només genèric, el simple fet de la solució monàrquica no seria concebible avui a cap altre país del món, ni entre els més corromputs pels capitalisme ni entre els que surten tot just de l'era tribal. Així i tot, la cosa és no sols possible a Espanya, sinó que s'hi veu venir de fa temps com a única solució considerada. La decrepitud ideològica de l'oligarquia espanyola és un fenomen sense paral·lel.

Encara hi ha més; força més. Acabem d'usar el nom de restauració per servir-nos d'un terme de comprensió internacional, ni que sigui amb valor arqueològic. Ara bé: el mateix Franco ha posat interès a remarcar que el cas espanyol no és una "restauració", sinó una "instauració". El dictador no fa pas un malabarisme verbal dels que plauen tant al règim. La distinció té fonaments reals, i hi insisteix perquè els corifeus no sentin ni ombra de preocupació. Tothom sap que hi ha diverses menes de monarquies. El fet que totes comportin elements retrògrads no basta a tranquil·litzar la intransigència ferotge dels oligarques hispans. Calia fer-los veure de se guida que aquesta monarquia serà no sols la més retrògrada de totes, sinó també una monarquia més aparent que real, que no desdirà en res del prolongat franquisme. Quan Franco remarca el fet de la "instauració" adreça als fidels un missatge no gens difícil de traduir a termes vulgars. Els assegura que es tracta, com diríem en català, d'una monarquia que es porta l'oli, un oli, naturalment, al gust espanyol.

¿Quins són els fonaments per a parlar d'"instauració"? El més visible es refereix a la tria del candidat al tron. Restauració hauria significat el restabliment de la solució monàrquica partint de la lògica -o de la falta de lògica, tant li fa- que és precisament essencial al sistema: el respecte a l'ordre de successió. Instauració vol dir, en canvi, que el requisit essencial ha estat violat d'entrada. La tria del sobirà no arrenca d'una lògica monàrquica, ni de cap altra lògica, sinó d'un pur acte de voluntat legalitzat per l'ocupació del poder. És el simple abús de força, sense discussió ni rèplica possibles.

La Restauració de 1875 fou una militarada des de baix, que també hauria pogut fracassar. La Instauració de 1969 és una militarada des de dalt, sense frustració imaginable. La distància entre els gestos de Pavia i de Franco ofereix un balanç eloqüent sobre la regressió política d'Espanya en la darrera centúria, tant en termes relatius com objectius. El militarisme espanyol ha fet molt de camí al llarg dels segles. Ara en fa sis que Bertran Du Guesclin, un altre militar-instaurador, pronunciava a Montiel la frase famosa: "Ni trec ni poso rei; només serveixo el meu senyor". Franco, ara, hauria pogut dir molt més: "Jo sí que trec i poso rei, perquè em serveixo jo mateix". Els suports tecnològics del poder permeten que el militarisme espanyol superi el "pronunciamiento" del XIX i la guerra dinàstica de l'Edat Mitjana per retrobar les fórmules plenament arbitratives i decisòries del general visigòtic.

El "self-service" regi dels nostres dies no resulta una operació gratuïta. Calia triar un príncep capaç de prestar-se a les condicions que li serien imposades. Hi han jugat, per tant, factors personals no gens negligibles. La successió monàrquica del franquisme podia encarnar-se en tres candidats de pes: Juan, el fill d'Alfons XIII, que representava el legitimisme borbònic més comunament acceptat i el concepte de restauració dintre la lògica monàrquica; Hugo Carles, representant de l'inconformisme successori carlí, encara amb una base popular que Franco havia usat com a carn de canó per ocupar el poder; finalment Juan Carlos, en el qual no concorrien raons legitimistes ni suports populars, però amb una educació franquista que augurava una corrupció personal més grata al govern i a l'oligarquia que el sosté. L'horror a la base popular i a l'ètica personal havien de treballar a favor de la candidatura de Juan Carlos.

Per al cas d'Hugo Carlos les prevencions eren dobles. Tenia una base addicta limitada, però no classista. D'altra banda, el pretendent carlí és un universitari francès, no pas mancat d'intel·ligència i de cultura, que resta per damunt la mentalitat mitjana del carlisme i, no cal dir-ho, de la vocació troglodita de la política espanyola. Quant a Juan, aquest amb un suport a penes palatí o de cenacle, apareixien com un destorb la posa de dignitat familiar i el record viscut dels errors del pare, que havien d'inclinar-lo a línies constitucionals. Juan Carlos és, en canvi, l'home sense bandera ni compromís, sense especial intel·ligència ni altra formació que la castrense espanyola, sense dignitat personal ni escrúpols de cap mena, amb una certa murrieria egoista ja ben provada: la de fer tots els papers que convinguin per tal de cenyir la corona.

El príncep elegit és probablement, més que un titella, un perfecte arribista. Convé de valorar les seves actituds amb una percepció més aguda que la superficial. Ell sap que ara ha de ser adulator i servil, i que després ha d'afavorir moltes coses per poder mantenir-se. No s'ha llançat pel camí del tron amb inconsciència, com potser pensen alguns, sinó valorant el preu i disposat a pagar-lo. La moral de Juan Carlos sembla la vulgar de l'"afarta'm i digue'm moro", o dia la mateixa moral de Franco i de tot el franquisme. En el fons és un bon continuador de la situació.

La situació actual es basa en l'immobilisme. L'immobilisme ha de fonamentar també la situació futura. El discurs de Franco a les Corts és una apoteosi d'immobilisme polític; apoteosi de menyspreu per la història, destacant que "la monarquia de los Reyes Católicos ... es un ejemplo perenne de su popularidad y de la defensa constante de los derechos sociales de nuestro pueblo", i execrant la República per la "persecución religiosa perenne" i els "intentos de separación de dos regiones"; apoteosi de cinisme, assaborint els referèndums passats com a font legal autèntica; apoteosi de força, dient que el nou "Reino" "nace de aquel acto decisivo del 18 de julio"; apoteosi de desdeny pel poble valorant en el candidat el fet que "ha dado claras muestras de lealtad a los principios e instituciones del régimen" i que "se halla estrechamente vinculado a los ejércitos de Tierra, Mar y Aire"; apoteosi del control oligàrquic, subratllant que tot constitueix "una garantía de continuidad, acabando definitivamente con las especulaciones internas y externas y con los enredos políticos de determinados grupos"; apoteosi de supèrbia exalçant-se a tort i a dret i estimant que el "status" del príncep "le permitirá consolidar a mi lado su formación y perfeccionar el conocimiento de los problemas nacionales"; apoteosi de conservadorisme, afirmant que la proposta es fa perquè "todo quede atado y bien atado para el futuro".

El jurament i l'al·locució de Juan Carlos, el 23 de juliol, no han fet sinó reforçar l'adhesió a Franco i a l'immobilisme franquista. Pot parlar-se sense exageració d'una "monarquia del Movimiento Nacional". El règim se succeeix a ell mateix.

Les perspectives són clares, doncs. Franco es mantindrà al poder mentre viurà. Una incapacitat més o menys dissimulable no l'apartarà del màxim lloc honorífic. Després d'ell vindrà un rei jove que pot viure mig segle. Prosseguirà aleshores l'entesa entre govern i oligarquia. El cop militar de 1936 continuarà essent la primera font de dret polític. Policia i guàrdia civil s'ocuparan encara de legitimar-la. Si no n'hi ha prou, l'exèrcit serà llançat contra el poble. Al costat d'aquests factors de dissuasió actuaran més encara els de persuasió i alienació, com la promesa, la ràdio i la televisió. Aquestes han estat les bases ideològiques del règim durant trenta anys. Poden bastar perfectament per als pròxims cinquanta.

El dosànim davant la nova perspectiva afeblirà encara l'oposició reformista. És probable que un sector d'aquella capitularà i se sumará al règim. Un altre sector es descompondrà en el pur nihilisme. Un altre intentarà potser de viure d'il·lusions, com fins ara, almenys com a terapèutica moral per als seus membres. Un excedent variable passarà segurament a engruixir l'oposició revolucionària, desenganyant-se a la fi de la utopia reformista que ha fet perdre tant de temps.

¿Què faran els revolucionaris, els qui ja no creien en cap solució política fora de la revolució? Sembla oferir-se'ls un període excepcionalment favorable, no gaire extens, que potser serà la seva última oportunitat vàlida. D'aquí a tres o quatre anys una impotència demostrada podria condemnar els revolucionaris a un verbalisme estèril. La incorporació progressiva al règim de molts reformistes conformistes anirà restant força possibilitats de captació. El pas d'altres reformistes a les files revolucionàries serà un reforç, sí, però no és probable que duri gaire si no és aprofitat relativament en calent. D'altra banda, tots els ressorts d'encís i de badoqueria propis de l'ambient monàrquic començaran a actuar de seguida sobre el públic en general, com a forces d'encanteri i d'alienació que no mancaran d'eficàcia. Entrem en un període més aviat crític de les possibilitats revolucionàries: un període de possibilitats màximes, però de durada curta.

Es difícil de preveure què faran els revolucionaris espanyols en aquestes circumstàncies. Cal desitjar que es preparin i es moguin amb eficàcia. El que sí que podem assegurar és què tractarem de fer nosaltres, els revolucionaris catalans, per sortir d'una vegada del malson polític d'Espanya, malson que ara es projecta, més que mai, a unes perspectives inacabables. Lluitarem amb tots els mitjans, els que ja tenim i els que anem aplegant, per la independència de Catalunya i per l'establiment al nostre país d'una realitat política basada en la justícia i la llibertat. La revolució no és cosa planera, però depèn més que res de la decisió inicial de provocar-la i de servir-la fins al triomf final. Hi ha qui ha pres fermament aquesta decisió, i molts altres la prenen i la prendran encara. La resta, per àrdua que sigui, no passa de constituir un conjunt de problemes tècnics. A Catalunya hi ha gent capaç de resoldre, l'un darrera l'altre, aquests problemes. Amb la seva solució hem de vèncer en la lluita d'alliberament que no pot deixar de plantejar-se, ja ben aviat.

Que cadascú es disposi a col·laborar-hi en la mesura que pugui i pels camins que no li deixaran de ser sol·licitats.

missatges

Pic a Poc: el dia 7 d'agost.

2567883 pel seu bon ordre.

Fària: el visitant és dirà Josep.

Les informacions de D. haurien de ser repassades. Són poc actuals.

Rebut els donatius de T.D., dels estudiants de Lletres, de Miquel, de Berta i el seu grup, de Nicolau A., de la colla de B.d'E., del Valencià Ben Iligat, i el nou del Mallorquí Indòmit. Gràcies a tots.

A Enric: convindria veure's pel setembre. Les coses marxen i els sistemes provats són francament eficaços.

Fuster: per poc que pugueu, compliu les instruccions de la carta durant la primera setmana d'agost. Tot això, és clar, sense detriment de la visita que se us farà més endavant (només falten unes setmanes). Ja sabem que heu tingut uns dies dolents. Us desitgem molta sort.

L'Albert s'ha quedat sense pa. Caldrà formar de nou.